

Калиниченко Г.І., доцент

Коваль О.А., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

ПРОДУКТИВНІ ЯКОСТІ ОВЕЦЬ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ

В статті наведено результати досліджень відтворювальних якостей вівцематок асканійської тонкорунної породи, асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу та асканійських кросбредів. Також проведено порівняльний аналіз динаміки живої маси та середньодобових приростів баранців вище зазначених генотипів від народження до 14-місячного віку.

Ключові слова: вівцематка, відтворювальні якості, збереженість, швидкість росту.

Постановка проблеми. Вівчарство – важлива галузь тваринництва України. Воно дає таку цінну продукцію, як вовна, овчина, смушки, овечі шкури та високопоживні продукти, які користуються великим попитом у населення – м'ясо, жир, молоко [4].

Баранина відзначається високим вмістом повноцінного білка, а також незамінних амінокислот.

Овече молоко і продукти з нього містять гормони довголіття і вважаються універсальними ліками від старіння.

Овеча вовна має унікальні властивості. Вироби з неї створюють здоровий мікроклімат, знімають статичну електрику, заспокоюють нервову систему та запобігають алергії.

В останнє десятиріччя вівчарство України опинилось в скрутному становищі і зменшилось поголів'я тварин, зменшилась їх продуктивність і показники відтворення. Галузь залишається збитковою, немає гарантованих і сприйнятливих для виробництва ринків збуту продукції овець [2, 3].

Останнім часом урядом прийнято заходи щодо відродження галузі вівчарства, розробляється і удосконалюється механізм державної підтримки галузі, виникають і апробуються системи ринку, реформуються принципи господарської діяльності за різних форм власності, зростає виробничий інтерес до кількісних і якісних показників продукції вівчарства, але безумовно ці заходи не підкріпляються повною мірою [4, 5].

Проте майбутнє вівчарства, як і всіх видів сільськогосподарських тварин, пов'язано із докорінним поліпшенням спадкових задатків високої продуктивності, відтворної здатності овець та підвищення якості продукції вівчарства.

Аналіз останніх досліджень, публікацій. Відтворення стада в широкому (онтогенетичному) розумінні є найголовнішою складовою технології виробництва продукції овець, оскільки з ним пов'язано все інше в загальній технологічній системі [5].

Відтворювальна функція тварин характеризується запліднюваністю, плодючістю, багатопліддям, материнськими якостями (здатністю тварин вирощувати свій приплід), молочністю, ранньою племінною стиглістю, тривалістю життя, легкістю родів. Визначається відтворювальна функція біологічними особливостями організму тварин і в значній мірі залежить від зоотехнічних, ветеринарних, технологічних і організаційно-господарських факторів [4, 5].

Відтворювальна функція овець залежить від великої кількості відносно незалежних факторів: віку господарської зрілості, виходу ягнят, заплідненості, ембріональної та постембріональної смертності приплоду, рівня годівлі, умов утримання тощо.

Висока відтворювальна здатність овець є однією з головних умов рентабельності галузі вівчарства. Таку здатність овець можна забезпечити завдяки організації найповнішого використання маточного поголів'я, зниженню яловості, регулюванню строків осіменіння та плодючості.

Постановка завдання. На основі вище викладеного метою досліджень було вивчення відтворювальних якостей вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи, асканійської тонкорунної породи та асканійських кросбредів, а також динаміка росту молодняку овець вище зазначених генотипів.

Методика та умови дослідження. Для виконання поставлених задач експериментальні дослідження проводили в умовах СФГ «Аякс» Веселинівського району Миколаївської області у період з липня 2014 року по вересень 2014 року та на кафедрі технології виробництва продукції тваринництва Миколаївського національного аграрного університету.

Об'єктом досліджень були вівці асканійської м'ясо-вовнової (АМО), асканійської тонкорунної (АТ) породи та асканійські кросбреди (АК). Тварин асканійської тонкорунної породи вважали за контроль (контрольна група), в якості 1 дослідної групи виступали вівці асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу, 2 дослідної групи - асканійські кросбреди.

Дослідження були проведені поетапно, послідовність яких наведено у табл. 1.

На першому етапі досліджень проводили аналіз відтворення стада овець. Аналіз проводили шляхом вивчення відтворювальних якостей вівцематок різних генотипів, а саме вихід ягнят на 100 вівцематок, збереженість ягнят та кількість відлучених ягнят на 100 вівцематок.

Таблиця 1

Етапи проведених досліджень

№ п/п	Назва етапу досліджень	Кількість голів		
		АТ	АМО	АК
1	Відтворення стада овець	170	45	65
2	Динаміка росту молодняку до 14-місячного віку	30	30	30

На другому етапі досліджень нами було досліджено динаміку живої маси, середньодобових приростів баранців різних генотипів від народження до 14 місяців. Зважування проводили при народженні, а також у віці 4, 9, 12 та 14 місяців на вагах з точністю до 0,1 кг.

Результати дослідження. У зв'язку із задачами досліджень нами було проаналізовано відтворювальні якості вівцематок різних порід, що використовуються в господарстві (табл. 2).

Таблиця 2

Відтворювальні якості вівцематок

Показники	Порода		
	АТ	АМО	АК
Кількість маток, гол.	170	45	65
Отримано ягнят, гол.	196	60	80
Вихід ягнят на 100 вівцематок, гол.	115,3	134	123,0
Збереженість ягнят, %	91,5	93,8	92,5
Кількість ягнят при відлученні у 4-місячному віці, гол.	179	56	74
Кількість відлучених ягнят на 100 вівцематок, гол.	105,3	124,4	113,80

Встановлено, що вівцематки асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу та асканійських кросбредів відрізняються високою плодючістю. Так на 100 кросбредних маток отримано 123 ягня, або на 6,7% більше, ніж від 100 вівцематок асканійської тонкорунної породи. А від вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу -134 ягняти, що на 18,7 голів більше, ніж у тварин контрольної групи, або на 16,2%. Аналіз показав, що вівцематки асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу відрізняються найбільшою плодючістю у порівнянні з іншими генотипами. Щорічно при ягнінні в умовах господарства отримують 30-35% двійнят, та 5-7% складають трійні.

За однакових умов годівлі, утримання і догляду до 4-місячного віку ягнята дослідних та контрольної груп характеризувалися неоднаковою життєздатністю. За цей період втрата ягнят склала у асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу 6,2%, у кросбредних тварин –7,5%, у асканійських тонкорунних – 8,2%.

Аналіз отриманих даних вказує на те, що в господарстві не в повному обсязі використовують потенціал відтворювальних якостей вівцематок, які на 4,5...11,5% менше стандарту породи. Це пов'язано із прохолостом маток, а також недостатнім рівнем годівлі маток різного фізіологічного стану.

Удосконалення стада шляхом відбору високопродуктивних особин забезпечить зростання відтворного генетичного потенціалу стада асканійських тонкорунних овець. Показники відтворення вівцематок отримано на рівні фактично можливих в умовах економічної нестабільності і принципової невизначеності гарантій виробництва продукції овець. На рівні високих технологічних можливостей передбачається отримати максимальний показник запліднення (95%) і мінімальну яловість (33%) вівцематок.

Під час проведення другого етапу досліджень нами було вивчено динаміку живої маси баранців у різні вікові періоди (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка живої маси баранців різних генотипів, кг n = 30

Вік, міс.	Контрольна група	1 Дослідна група	2 Дослідна група
	АТ	АМО	АК
	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$
При народженні	3,9 ±0,11	4,4±0,05**	4,8± 0,21***
4	24,11±1,49	27,86±1,57*	25,00± 1,57
9	45,17±1,09	51,07±1,05**	50,75±1,31**
12	54,17±1,45	60,55±1,27**	60,05±0,41**
14	57,22±2,10	66,15±1,63**	65,45±1,92**

Примітки: * – P>0,95; ** – P>0,99; *** – P>0,999.

Встановлено, що баранці асканійських кросбредів (2 дослідна група) за показниками живої маси при народженні перевершують своїх однолітків контрольної та 1 дослідної групи відповідно на 0,9 кг (23,8%) та 0,3 кг (7,7%). В усі досліджуємі періоди тварини 1 дослідної групи вірогідно (P>0,95; P>0,99;) переважали за показником живої маси тварин контрольної та 2 дослідної групи. Так у віці 14 місяців це перевершення склало відповідно 8,93 кг (15,6%) та 8,23 кг (14,4%).

Поряд з цим нами було вивчено динаміку середньодобових приростів баранців у різні

Середньодобові прирости баранців різних генотипів, кг n = 30

Період, міс.	Контрольна група	1 Дослідна група	2 Дослідна група
	АТ	АМО	АК
	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$
0-4	168,4±9,13	195,5±13,04*	168,3± 10,29
5-9	140,4±11,34	154,7±9,86*	171,7±11,95**
10-12	100,0±8,39	105,3±9,63	103,3±9,47
12-14	50,7±4,18	93,3±7,11***	90,00±5,26***

Примітки: * – P>0,95; ** – P>0,99; *** – P>0,999.

Встановлено, що найбільш високими середньодобовими приростами в усі вивчаємі періоди характеризувалися баранці асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу. Слід відмітити, що у всіх генотипів найвища швидкість росту спостерігається в період від народження до 4 місяців. Однак найкращим цим показником (195,5 г, P>0,95) відрізнялися тварини асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу. У подальші періоди відмічається тенденція на зниження середньодобових приростів у всіх вивчаємих генотипів. Найменший середньодобовий приріст (50,7 г) мали баранці контрольної групи у віковий період 12-14 місяців.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі аналізу результатів проведених досліджень встановлено: 1) Вівцематки асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу та асканійських кросбредів відрізняються високою плодючістю. Так на 100 кросбредних маток отримано 123 ягня, або на 6,7% більше, ніж від 100 вівцематок асканійської тонкорунної породи. А від вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу – 134 ягняти, що на 18,7 голів більше, ніж у тварин контрольної групи, або на 16,2%.

2) Баранці асканійських кросбредів за показниками живої маси при народженні перевершують своїх однолітків контрольної та першої дослідної групи відповідно на 0,9 кг (23,8%) та 0,3 кг (7,7%). Найбільш високими середньодобовими приростами в усі періоди, що вивчалися, характеризувалися баранці асканійської м'ясо-вовнової породи одеського типу.

В подальшому наші дослідження будуть спрямовані на вивчення вовнової та м'ясної продуктивності овець вище зазначених генотипів.

Список використаної літератури

1. Даниленко Г. Особливості відтворення овець в сучасних умовах // Пропозиція. – 2000. – № 1. – С. 62-65.
2. Дьяченко Л. С., Маніна Г. В. Продуктивність вівцематок асканійської тонкорунної породи залежно від рівня годівлі // Вівчарство. – К.: Урожай, 1993. – Вип. 27. – С. 49-51.
3. Польська П. І., Калащук Г. П. Ефективність селекції за період створення та удосконалення інтенсивних типів асканійських м'ясо-вовнових овець / П. І. Польська, Г. П. Калащук // Науковий вісник «Асканія-Нова». – Нова Каховка : ПИЕЛ, 2006. – Вип. 33 . – С. 132–138.
4. Сухарльов В. О., Дерев'янку О. П. Вівчарство: навчальний посібник. – Харків: Еспада, 2003. – 192 с.
5. Штомпель М. В., Вовченко Б. О. Технологія виробництва продукції вівчарства: навч. видання. – К.: Вища освіта, 2005. – 343 с.

Калиниченко Г.И., Коваль О.А. Продуктивные качества овец разных генотипов.

В статье приведены результаты исследований воспроизводительных качеств овцематок асканийской тонкорунной породы, асканийской мясо-шерстной породы одесского типа и асканийских кросбредов. Также проведен сравнительный анализ динамики живой массы и среднесуточных приростов баранчиков выше указанных генотипов от рождения до 14-месячного возраста.

Ключевые слова: овцематка, воспроизводительные качества, сохранность, скорость роста.

Kalinichenko G.I., Koval O.A. Productive sheep qualities of different genotypes

The article contains the research results of reproductive properties of Ascanian fine-wool ewe, Ascanian meat-wool of Odessa's ink and Ascanian crossbred. Moreover there had been carried out a comparison study of live weight dynamics and the average lamb gain of the aforementioned type species from the birth till the age of 14 months.

Key words: ewe, reproductive properties, survival, rate of growth.